

Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine Göre Bağlanma Biçimlerinin İncelenmesi¹

Investigation of University Students Attachment Styles according to Sex and Gender Roles

Öner ÇELİKKALELİ², Raşit AVCI³

Öz

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve cinsiyet rollerine göre bağlanma stillerinin farklılaşp farklılaşmadığını incelemektir. Bu amaçla, üniversite öğrenimlerine devam eden 281'i kadın, 164'ü erkek, toplam 445 öğrenciden (Ort.=23.75; Ss=3.59) veri toplanmıştır. Veri toplamak amacıyla Bem Cinsiyet Rollerini Envanteri ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri kullanılmıştır. Verilerin analizinde, betimsel istatistikler ve kay-kare analizinden yararlanılmıştır. Araştırmadan elde edilen ilk bulguya göre, üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri biyolojik cinsiyete göre farklılaşmamaktadır. İkinci olarak, üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri toplumsal cinsiyet rollerine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadır. Buna göre, kadınsı cinsiyet rolüne sahip olanlar daha çok korkulu; erkeksiler hem güvenli hem de korkulu ve androjenler güvenli bağlanma biçimine sahiptirler. Son olarak, cinsiyet/toplumsal cinsiyet rolleri ortak etkisine göre öğrencilerin bağlanma stilleri anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadır. Buna göre, biyolojik olarak kadın/erkek cinsiyetine sahip olan kadınsı ve erkeksiler daha çok güvenli ve korkulu; biyolojik olarak kadın ve erkek olup cinsiyet rolü androjen olanlar ise güvenli bağlanma biçimi geliştirmektedirler. Bulgular literatür ışığında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Abstract

The aim of this study is to examine the attachment styles of universities students according to their sex and gender roles. For this aim, data were collected from continuing to university students (281 female, 164 male, totally 445 students, Mean= 23.75, Sd= 3.59). In order to data collect Bem Sex Role Inventory and Experiences in Close Relationships Inventory are used. In analyzing the data, descriptive statistics and chi-square are applied. According to the findings obtained from this study, firstly, it is found that there aren't difference attachment styles according to university student's biological sex. Secondly, university students' attachment styles significantly different according to gender roles. According to this, university students who have feminine gender role have fearful attachment style; those masculine have not only secure but also fearful attachment styles and those androgens have secure attachment style. Finally, students' attachment styles differ according to sex/gender joint action. According to this finding, those biologically female or male but as gender roles female or masculine have secure and fearful attachment, and those female/male androgens have secure attachment style. Results are discussed in light and interpreted.

DOI: 10.18009/jcer.02509

¹ Bu çalışma 31 Mayıs-3 Haziran tarihleri arasında Muğla'da yapılan III. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

² Yrd. Doç. Dr., MSKÜ, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, PDR ABD, celikkaleli@gmail.com

³ Yrd. Doç. Dr., MSKÜ, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, PDR ABD, rasitavci@gmail.com

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, cinsiyet rolü, **Key words:** Sex, gender role, attachment style bağlanma stili

Giriş

Biyolojik olarak kadın veya erkek olarak dünyaya gelen bireyler doğdukları kültürün o cinsiyete atfettiği tutum ve davranışları kazanarak yetişkin bireyler olmaktadır. Kültürün cinsiyet rollerinin kazanılmasında önemli bir yere sahip olduğu vurgulanmaktadır (Bem, 1981). Bireyler çocukluk yıllarından itibaren, kültürün cinsiyetle bağdaştırdığı belirli kavramları ve davranışları öğrenmekle birlikte, cinsiyet şemalarını da oluşturmaktadırlar. Bu şemalar çerçevesinde olayları değerlendirmekte, dolayısıyla da dünyayı eril ve dişil arasındaki ayırım temeline dayanarak algılamaktadırlar (Bem, 1981). Diğer bir ifadeyle bu süreçle, cinsiyete uygun bir şekilde kültürden kültüre farklılıklar gösterebilen toplumsal cinsiyet rollerinin ortaya çıkmasıyla sonuçlanabilmektedir. Dökmen'e (2014) göre "toplumsallaşma sürecinde erkek ve kız çocuklarının öğrendikleri, kültürün cinsiyetlerine "uygun" bulunduğu duygu, tutum, davranış ve roller arasındaki farklılıklar toplumsal cinsiyet farklılıkları" olarak ele alınmaktadır.

Toplumsal cinsiyet rolleri kişilerin, biyolojik farklılıklarından kaynaklanmayan, bireylerin kadın (dişil) ve erkek (eril) olarak yaşadığı toplumun, onları nasıl gördüğü, nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ve nasıl davranmasını beklediğine ilişkin kalıplar olarak tanımlanmıştır (Dökmen, 2004). Diğer bir ifadeyle toplumsal cinsiyet rolü, toplum tarafından belirlenmiş olan ve bireylerin yerine getirmeleri gereken beklentilerden oluşmaktadır (Dökmen, 2014). Bireylerin yaşadıkları toplumların beklediği biçime uygun bir biçimde davranmaya zorlanmasıyla ve/veya özendirilmesiyle ortaya, çoğu zaman biyolojik cinsiyet davranışlarının önüne geçebilen, toplumsal cinsiyet rolleri çıkabilmektedir. Buna göre, kadınlar toplum tarafından kabul edilen kadınsı özelliklerin hepsine sahip olursa kadınsı; erkekler ise toplum tarafından cinsiyet rolüne uygun kabul edilen özelliklerin hepsine sahip olursa erkeksi olarak tanımlanır (Aydın ve Kavuncu, 1991). Toplumsal cinsiyeti psikososyal bir özellik olarak ele alan Rice'a (1996) göre, bu durum bireyi kadınsı ya da erkeksi olarak kategorize etmektedir.

Toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin kalıp yargıların bireyler tarafından öğrenilmesi bir süreç içinde ve çevrede bulunan diğer kişilerle etkileşimde bulunularak gerçekleşmektedir.

Anne babanın kendi cinsiyet rollerine karşı tutumları ve birbiriyle etkileşimde bulunma yolları çocukların cinsiyet rollerini benimsemelerini etkilemektedir. Cinsiyete göre rol benimseme, bir kültürün erkekler ya da kadınlar için uygun gördüğü özellik ve davranışların edinilmiş olduğunu göstermektedir (Atkinson, Atkinson ve Hilgard, 1995). Bu ise, cinsiyet rollerinin ortaya çıkmasında hiç kuşkusuz çocukların yakın çevresini oluşturan çekirdek aile ve ebeveynin rolünün yadsınamayacak kadar büyük olduğunu göstermektedir.

Toplumsal cinsiyet rollerinin kazanılmasına ilişkin en önemli kuramlardan birisi Sandra Bem tarafından ortaya konulan Cinsiyet Şeması Kuramı'dır. Bem'e göre, gelişim sürecindeki çocuklar içinde buldukları toplumun kadınlıkla ve erkeklikle ilgili tanımlarını öğrenmektedirler (Bem, 1984). Kuram'a göre, kadın ve erkek arasındaki ayrımı vurgulayan bir kültür içinde büyüyen çocuklar, kendileri ve diğerleri hakkındaki bilgileri, algıladıkları bu cinsiyet çağrışımlarına göre işlemeyi öğrenerek (Dökmen, 2014) cinsiyetle ilgili şemalar oluşur. "Çocuk toplumsal cinsiyet şemalarını öğrenme sürecinde iki cinsiyet arasındaki gözlenebilir farkları görür, kendi cinsiyetiyle ilgili bilgiler edinir ve bunlar doğrultusunda kendi cinsiyetini tanımlar" (Dökmen, 2004). Bem, bireylerin oluşturdukları bu şemalar aracılığıyla, cinsiyeti ile ilgili bilgileri işleme ve anımsama, kendinin ve başkalarının cinsiyetleri için hangi davranışların uygun olduğuna karar verme eğiliminde olduklarını belirtmektedir (Bem, 1984).

Bem (1974) kadının veya erkeğin davranışlarının kadınsı ve erkeksi olmak üzere iki boyuta indirgenmesini ve sadece iki boyutta ele alınması düşüncesini eleştirmiştir. Bu nedenle Bem geliştirdiği ölçme aracında, dört boyutlu cinsiyet rolü ölçeği geliştirmiştir. Bu ölçeğe göre; kadınsı özelliklere daha çok sahip olan bireyler kadınsı, erkeksi özelliklere daha çok sahip olan bireyler erkeksi, kadınsı ve erkeksi özellikleri birlikte gösteren bireyler androjen ve her iki boyutta düşük düzeyde özellik gösteren bireyler de ayrılmamış bireyler olarak adlandırılmaktadır (Akt. Dökmen, 2004). Bem (1965) androjen bireylerin daha esnek davranabildiklerini ve farklı ortamlarda daha uyumlu cinsiyet rolü davranışlarını sergileyebildiklerini belirtmektedir. Kadınsı özellikleri (anlayışlı, namuslu, sadık, sevecen merhametli, hassas, kadınsı, sıkılgan, tatlı dilli, boyun eğen, nazik) daha çok, erkeksi özellikleri daha az taşıyanlara kadınsı; erkeksi özellikleri sorumlu, baskın, duygularını açığa vurmeyen, erkeksi, güçlü, etkileyici, atılgan, kendi ihtiyaçlarını savunan, kendine güvenen,

saldırgan özellikleriyle kategorize etmektedir (Akt. Dökmen, 2004). Androjen birey hem girişken (erkeksi), hem de diğer insanların duygularına karşı hassas (kadınsı), bir kadın da hem baskın (erkeksi), hem de koruyucu (kadınsı) olabilmektedir (Santrock, 2012).

Cinsiyet hiç kuşkusuz araştırmalarda en çok kullanılan değişkenlerin başında gelmektedir. Ancak, araştırmalarda değişkenler açısından gözlenen cinsiyet farklılıklarının ne kadarının biyolojik cinsiyetten ne kadarının sosyokültürel farklılıklarla ortaya çıkabilen toplumsal cinsiyetten kaynaklandığı merak konusudur. Yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili olarak gerçekleştirilmiş çalışmalarda, toplumsal cinsiyet rollerinin evlilik doyumu (Guzman, 1996; Hill, 1991; Holmes, 1982; Treinen, 1992), problem çözme stilleri (Rusbult, Zembrodt ve Gunn, 1982), ilişki kalitesi ve akılcı olmayan inançlar (Kurdek ve Schmitt, 1986), yakın ilişkilerde doyum (Donaghue ve Fallon, 2003), cinsiyet rol çatışması ve psikolojik iyi oluş (Wolfram, Mohr ve Borchert, 2009), ilişki doyumu ve bağlanma biçimleri (Celenk, Vijvar ve Goodwin, 2011), uyum düzeyi (Aslan, 1991), öz-değer (İnelmen, 1996), depresyon (Dökmen, 2000), bağlanma biçimleri ve benlik kavramı (Damarlı, 2006), öfke ve utangaçlık (Akdoğan, 2007), intihar olasılığı (Arsel, 2010), iyi oluş (Arıcı, 2011) ile ilişkili olduğu ortaya konulmuştur.

Bebeklikten itibaren özellikle yakın çevrenin etkisiyle şekillenmeye başlayan toplumsal cinsiyet rollerinin birçok psikolojik faktörle ilişkili olduğu görülmektedir. Bu faktörlerden biri de hiç kuşkusuz geliştirilen bağlanma biçimidir. Diğer bir ifadeyle, çocuklar ebeveynlerini veya bakımdan sorumlu kişileri rol model olarak cinsiyet rollerini kazandıkları bu dönemde, yine ebeveynleriyle girilen etkileşim sonucu ortaya çıkan bağlanma biçimleri arasında bir ilişkinin olması kaçınılmaz görülmektedir. Çünkü kişinin bağlanma biçimlerinin kalitesi bağlanma figürleriyle yaşadığı önceki deneyimlerine bağlıdır (Alonso-Arbiol, Shaver ve Yárnoz, 2002). Bu ise, bağlanma figürünün sergilediği cinsiyet rol davranışlarının bağlanma biçimi üzerindeki etkisinin önemli bir belirleyici olabileceğini göstermektedir. Bireylerin yaşadıkları bu yoğun, devamlı ve duygusal ilişkiye “bağlanma” denmektedir (Gerring ve Zimbardo, 2012; Santrock, 2012). Bowlby (1980) tarafından “bir bireyin korktuğu zaman bir figürle ilişki kurmak ya da yakınlık aramak için duyduğu istek” olarak tanımlanmıştır. Diğer bir taraftan bağlanma, bebeğin belirli kişilere yakın olma ve kendini onların yanında daha güvenli hissetme eğilimi Atkinson, Atkinson, Shmith ve Nolen-

Hoeksama, (2006) biçiminde ele alınmıştır. Bowlby (1973) yetişkinlerin ve yeni doğmuş bebeklerin biyolojik olarak bağlılık kurmaya meyilli olduklarını savunmaktadır (Akt: Gerring ve Zimbardo, 2012). Çocukluk döneminde geliştirilen bağlanma biçimi çocuğun yetişkinlik döneminde nasıl bir bağlanma biçimine sahip olabileceğinde önemli bir rol oynamaktadır. Bowlby'e (1973) göre "bebeğin ilk yıllarında bir ya da daha fazla kişiyle güvenli bir bağlılık ilişkisi geliştirmeyi başaramaması, yetişkinlikte yakın kişisel ilişkiler geliştirememesindeki yeteneksizlikleriyle" ilişkilidir (Akt. Atkinson ark., 2006). Çünkü bakıcı (bakıcı, ebeveyn, kreş vb.) ile çocuk arasında kurulan ilişki sonucunda, çocuğun bakımından sorumlu kişi ve kendisine ilişkin oluşturduğu bilişsel yapılar yaşam boyu devam etmekte ve gelişimin her döneminde nasıl kişilerarası ilişkiler geliştirebileceğinin temelini oluşturmaktadır (Bowlby, 1980). Hazan ve Zeifman (1999) yaptıkları çalışmalar sonucunda Bowlby'nin bağlanma sisteminin yaşam boyu etkin olduğu ve yetişkinlikte romantik ilişki içerisinde kişinin bağlanma figürü rolünü üstlendiği görüşünü desteklemektedir.

Bartholomew ve Horowitz'in (1991) dörtlü bağlanma modeline göre güvenli bağlanan bireyler düşük seviyede bağlanmadan kaçınma, terk edilme durumuyla ilgili düşük kaygı ile kendini gösterir ve bu bireylerin kendisine ve başkalarına karşı bakış açısı olumludur. Güvenli bağlanan bireyler yakınlık durumunda kendilerini rahat hissederler ve kendilerini sevgiye layık görürler. Saplantılı bağlanan bireyler bağlanmaya karşı düşük kaçınma, terk edilme ihtimaline karşı yüksek kaygı ile kendilerini gösterirler. Kendileri hakkında negatif, başkaları hakkında pozitif düşüncelere sahiptir. Bu tür bağlanan bireyler kendilerini aşka layık görmemekle birlikte partneri hakkında olumlu düşüncelere sahiptir. Korkulu bağlanma yüksek bağlanmadan kaçınma, ayrılma durumuna karşı yüksek kaygı; kendisi ve başkaları hakkında olumsuz düşüncelerle karakterize edilir. Korkulu bağlanan bireyler reddedilme ve ayrılık durumuna karşılık yoğun bir şekilde ilişkiye bağlanmak isterler. Bu bağlanma biçimindekiler sevgiyi kendilerini layık görmezler, kaygılarını yönetmek için aktif ya da aktif olmayan bağlanma sistemlerini kullanırlar. Kayıtsız bağlanan kişiler; yüksek benlik saygısına sahiptirler, bağımsız olmaya önem verirler, başkalarına yönelik olumsuz bir tutuma sahiptirler ve başkalarına olan gereksinimlerinin olmadığını belirterek, yakın ilişkiler geliştirmenin gerekliliğini kabul etmezler.

Üniversite öğrencilerinin bağlanma biçimleriyle ilgili yapılan çalışmalarda bağlanma biçimlerinin öznel iyi oluş ve stresle başa çıkma (Terzi & Çankaya, 2009), öfke ve öfke ifade biçimi (İmamoğlu, 2003), iletişim becerileri (Yılmaz, 2007), karar verme stratejileri (Erözkan, 2011), akılcı olmayan inançlar ve psikolojik belirtiler (Gündüz, 2013), çatışma çözme (Kararımak ve Duran, 2005), romantik ilişki (Feeney ve Noller, 1990), olumsuz öfke ifade biçimi (Mikulincer, 1998), travma sonrası stres bozukluğu (Woodhouse, Ayers & Field, 2015), depresyon (Sockalingam ark., 2013), stres (Bugaj ark., 2016), romantik ilişkilerle (Simpson, 1990), travma ve travma ile başa çıkma (Mikulincer, Florian ve Weller, 1993), problemlerle internet kullanımı ve iyi olma (Odacı ve Çıkrıkçı, 2014), internet bağımlılığı (Morsümbül, 2014), kişiler arası problem çözme (Arslan, Arslan ve Ari, 2012) ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Görüldüğü gibi bağlanma biçimleri kişilerin önemli psikolojik yapılarıyla anlamlı ilişki göstermektedir. Dolayısıyla bağlanma biçimlerinin farklılaşmasında etkili olabilecek psikolojik faktörlerin neler olabileceğini ortaya koyabilecek araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

İlgili alan yazını incelendiğinde üniversite öğrencilerinin cinsiyet, toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet/toplumsal cinsiyet ortak etkisine göre bağlanma biçimlerinin incelenmediği görülmektedir. Bu çerçevede bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rollerine göre bağlanma biçimlerini incelemektir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

- 1- Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre bağlanma biçimleri farklılaşmakta mıdır?
- 2- Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine göre bağlanma biçimleri farklılaşmakta mıdır?
- 3- Üniversite öğrencilerinin cinsiyet/toplumsal cinsiyet rolleri ortak etkileşimine göre bağlanma biçimleri farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, geçmişte veya günümüzde mevcut olan durumlar arasındaki ilişkileri olduğu gibi ortaya koymayı amaçlayan ilişkisel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bu

yöntem, değişkenler arasındaki ilişkileri ve bağlantıları inceleyen araştırma yöntemlerinden biridir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2010).

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu, üniversite öğrenimlerine devam eden 281'i kadın, 164'ü erkek, toplam 445 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin yaş aralığı 20 ile 27 arasındadır (ort=23.75, Ss=3.59). Birinci alt problemle ilgili analiz çalışmaya katılan 445 öğrenciden toplanan verilerle; ikinci alt problem satır eksiltmekten dolayı kalan 338 öğrenciden toplanan verilerle ve üçüncü alt problem de benzer şekilde satır eksiltmeden dolayı kalan 233 veri üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

BEM Cinsiyet Rolü Envanteri (BCRE)

Bem (1974) tarafından geliştirilen BCRE'nin Türkçe'ye uyarlaması Dökmen (1991) tarafından gerçekleştirilmiştir. BCRE, 20 kadınsı, 20 erkeksi sıfat içeren madden oluşmaktadır. Likert tipi bir ölçme aracı olan BCRE 1 (hiç uygun değil) ile 7 (tamamen uygun) arasında puanlanmaktadır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı Kadınsılık alt ölçeği için .77, erkeksilik alt ölçeği için .71 olarak elde etmiştir (Dökmen, 1991). Diğer bir çalışmada, iç tutarlılık katsayısı Kadınsılık alt ölçeği için .73, Erkeksilik alt ölçeği için ise .75 olarak hesaplanmıştır (Dökmen, 1999).

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE)

Brennan ve Shaver (1998) tarafından geliştirilen YİYE, kaygı ve başkalarından kaçınma boyutlarını ölçen 36 madden oluşmaktadır. Likert tipi bir ölçme aracı olan YİYE (1= beni hiç tanımlamıyor; 7= tamamıyla beni tanımlıyor) biçiminde puanlanmaktadır. Ölçekle kaygı ve kaçınma boyutları ele alınarak bağlanma biçimleri ölçülebileceği gibi Bartholomew ve Horowitz'in (1991) önerdiği gibi korkulu, kayırsız, saplantılı ve güvenli olmak üzere dördü sınıflandırma da yapılabilmektedir. YİYE'nin bu şekilde de kullanılabileceği ve anlamlı sonuçlar veren ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması Sümer ve Güngör (1999) ve Sümer (2006) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada ölçeğin güvenilirlik kat sayıları, kaygı boyutu için .86, kaçınma boyutu için .90 olarak hesaplanmıştır

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS paket programının 20.0 versiyonu kullanılarak analiz edilmiştir. İstatistiksel yöntem olarak ise kay-kare analizinden yararlanılmıştır. Büyüköztürk, Çokluk-Bökeoğlu ve Köklü'ye (2009) göre kay-kare analizinde herhangi bir kategoride beklenen gözlem sayısı en az 5 olmalıdır. Bu çalışmada Cinsiyet Rollerine göre Bağlanma Biçimleri ve Cinsiyet/Cinsiyet Rollerine göre Bağlanma Biçimleri çapraz tablolarında cinsiyet rolü ayrışmamış olanlardan güvenli bağlanma biçimi geliştirenlerin sayısı 0, saplantılı ve kayıtsız bağlananların sayısı 3 olarak elde edilmiştir. Diğer taraftan kadın ayrışmamış olanlardan güvenli bağlanma biçimi geliştirenleri sayısı 0, saplantılı ve kayıtsız bağlananların sayısı 2; erkek ayrışmamış olanlardan güvenli bağlananların sayısı 0 ve saplantılı ve kayıtsız olanların sayısı ise 1 olarak elde edilmiştir. Ayrıca, erkek olup kadınsılardan güvenli bağlananların sayısı 4, saplantılı ve kayıtsız bağlananların sayısı 0 olarak elde edilmiştir. Büyüköztürk ark.'na (2009) göre, 5'ten küçük olarak elde edilen gözlemleri azaltmak amacıyla satır ve sütun düzeylerini analiz dışına bırakmak bu problemin ortadan kaldırılması için başvurulabilecek yollardan biridir. Bundan yola çıkarak analizlere kriterlere uygun olmayan satırlar ($f < 5$) çıkartılarak devam edilmiştir. Son olarak ise, cinsiyet/cinsiyet rolleri ortak etkisine göre bağlanma biçimlerinin karşılaştırılmasında kadınlarda kriterlere uygun olarak kadın kadınsı, kadın erkeksi ve kadın androjen satırları kriterleri karşılamışken, erkeklerde sadece erkek erkeksi ve erkek androjen satırları kriterleri karşılamıştır. Karşılaştırılan satırları eşitlemek için kadın kadınsı satırı da analizden çıkarılmıştır. Böylece her iki bağımsız değişken açısından aynı bağımlı değişkenler karşılaştırılmıştır. Çalışmada hata payı üst sınırı .05 olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre bağlanma biçimlerinin farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin betimsel bulgular ve kay-kare analizi sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Bağlanma Biçimlerine İlişkin Kay-kare Testi Sonuçları

			Bağlanma Biçimleri				Toplam
			Güvenli	Saplantılı	Kayıtsız	Korkulu	
Cinsiyet	Kadın	N	117	31	16	117	281
		%	41.6	11.1	5.7	41.6	100.0
	Erkek	N	73	21	11	59	164
		%	44.5	12.8	6.7	36.0	100.0
Toplam	N	190	52	27	176	445	
	%	42.7	11.7	6.1	39.5	100.0	

$$\chi^2=1.494;sd=3; p>.05)$$

Tablo 1 incelendiğinde, kadın üniversite öğrencilerinin %41,6'sı güvenli, %11,0'ı saplantılı, %5,7'si kayıtsız ve %41,6'sı korkulu bağlanma biçimi göstermektedir. Buna karşın, erkek üniversite öğrencilerinin %44,5'i güvenli, %12,8'inin saplantılı, %6,7'sinin kayıtsız ve %36,0'ının korkulu bağlanma biçimi sergiledikleri görülmektedir. Farklı cinsiyetteki üniversite öğrencilerinin bağlanma biçimlerine ilişkin gözlenen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur [$\chi^2(3)=1.494; p>.05$]. Diğer bir ifadeyle, biyolojik cinsiyetin bağlanma biçimleri üzerinde anlamlı bir faktör olmadığı söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine göre bağlanma biçimlerine ilişkin betimsel bulgular ve kay-kare analizi bulguları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerine Göre Bağlanma Biçimlerine İlişkin Kay-kare Testi Sonuçları

			Bağlanma Biçimleri				Toplam
			Güvenli	Saplantılı	Kayıtsız	Korkulu	
Cinsiyet Roller	Kadınsı	N	27	23	11	44	105
		%	25.7	21.9	10.5	41.9	100.0
	Erkeksi	N	33	18	9	31	91
		%	36.3	19.7	9.9	34.1	100.0
	Androjen	N	125	8	4	5	142
		%	88.0	5.7	2.8	3.5	100.0
Toplam	N	190	27	23	11	338	
	%	42.5	25.7	21.4	10.4	100.0	

$$(\chi^2=130,819; sd=6; p<.000)$$

Tablo 2'de toplumsal cinsiyet rollerine göre üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerine ilişkin bulgular verilmiştir. Buna göre, kadınsı üniversite öğrencilerinin %25,7'si güvenli, %21,9'u saplantılı, %10,5'i kayıtsız ve %41,9'u korkulu bağlanma biçimi göstermektedir. Diğer taraftan, erkeksi üniversite öğrencilerinin %36,3'ü güvenli, %19,7'sinin saplantılı, %9,9'unun kayıtsız ve %34,1'inin korkulu bağlanma biçimi sergiledikleri

görülmektedir. Son olarak, androjen toplumsal cinsiyet rolü benimseyen üniversite öğrencilerinin bağlanma biçimleri incelendiğinde, %88,0'ının güvenli, %5,7'sinin saplantılı, %2,8'inin kayıtsız ve %3,5'inin korkulu bağlanma biçimi gösterdikleri görülmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri farklı üniversite öğrencilerinin bağlanma biçimlerine ilişkin gözlenen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur [$\chi^2(6)=130.819$; $p<.000$]. Elde edilen bu bulguya göre, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerinin onların bağlanma biçimlerini etkileyen önemli faktörlerden biri olabileceği söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin cinsiyet/cinsiyet rolleri ortak etkisine göre bağlanma biçimlerine ilişkin betimsel bulgular ve kay-kare analizi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet/Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Ortak Etkisine Göre Bağlanma Biçimlerine İlişkin Kay-kare Testi Sonuçları

			Bağlanma Biçimleri				Toplam
			Güvenli	Saplantılı	Kayıtsız	Korkulu	
Cinsiyet X Cinsiyet Rollerinin	Kadın	Erkeksi	N 11	6	6	10	33
		% 33.3	18.2	18.2	30.3	100.0	
	Kadın	Androjen	N 74	4	5	5	88
		% 84.3	4.5	5.6	5.6	100.0	
	Erkek	Erkeksi	N 21	12	6	17	56
		% 37.5	21.4	10.7	30.4	100.0	
	Erkek	Androjen	N 40	4	6	6	56
		% 71.5	7.1	10.7	10.7	100.0	
Toplam			N 188	45	21	71	233
			% 57.9	13.8	6.5	21.8	100.0

($\chi^2=88,876$; $sd=9$; $p<.000$)

Tablo 3'te cinsiyet/toplumsal cinsiyet rolleri ortak etkisine göre üniversite öğrencilerinin bağlanma biçimlerine ilişkin bulgular verilmiştir. Buna göre, kadın olup erkeksi toplumsal cinsiyet rolüne sahip üniversite öğrencilerinin %33,3'ü güvenli, %18,2'si saplantılı ve kayıtsız, %30,3'ü korkulu bağlanma biçimi sergiledikleri görülmektedir. Diğer taraftan, kadın olup toplumsal cinsiyet rolü androjen olan öğrencilerinin bağlanma biçimleri incelendiğinde, %84,3'ünün güvenli, %4,5'inin saplantılı, %5,6'sının kayıtsız ve korkulu bağlanma biçimi gösterdikleri görülmektedir.

Erkek üniversite öğrencileri toplumsal cinsiyet rollerine göre bağlanma biçimleri ele alındığında, erkek olup erkeksi toplumsal cinsiyet rolüne sahip üniversite öğrencilerinin %37,5'i güvenli, %21,4'ü saplantılı, %10,7'si kayıtsız ve %30,4'ü korkulu bağlanma biçimi sergiledikleri görülmektedir. Erkek olup toplumsal cinsiyet rolü androjen olan öğrencilerinin

bağlanma biçimleri incelendiğinde, %71,5'inin güvenli, %7,1'inin saplantılı, %10,7'sinin kayıtsız ve korkulu bağlanma biçimi gösterdikleri görülmektedir. Cinsiyet/toplumsal cinsiyet rolleri ortak etkisine göre öğrencilerinin bağlanma stillerine ilişkin gözlenen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur [$\chi^2_{(9)}=88.876$; $p<.000$]. Bu bulguya göre, cinsiyetler açısından bağlanma stilleri farklılaşmamasına rağmen toplumsal cinsiyet rollerinin bir değişken olarak analize sokulmasıyla ortaya farkın çıkması, toplumsal cinsiyet rolünün cinsiyet-bağlanma biçimleri arasındaki ilişkide önemli bir rol üstlendiği biçiminde değerlendirilmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmadan elde edilen ilk bulguya göre, üniversite öğrencilerinin bağlanma biçimleri (güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu) cinsiyetlerine göre farklılaşmamaktadır. Elde edilen bu bulgu, Shi (2003) ve Kaya'nın (2010) çalışmalarıyla paralellik göstermektedir. Bu konuda yapılan diğer bazı çalışmalarda ise bağlanma biçimlerinin farklı boyutlarının cinsiyete göre farklılaştığı yönündedir. Örneğin, Erözkan'a (2004) göre, erkekler kadınlara göre daha güvenli bağlanma biçimi sergiliyorlarken; saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma biçimi açısından fark bulunmamaktadır. Diğer taraftan, erkekler kadınlardan daha çok kaçınan bağlanma biçimlerine sahip olduğu; kadınların ise erkeklerden daha çok korkulu bağlanma biçimlerine sahip olduğuna yönelik bulguya da rastlanmaktadır (Brennan, Shaver ve Tobey, 1991). Keklik'e (2011) göre ise, erkekler kadınlara göre daha yüksek kaçınan bağlanma biçimine sahip iken kadınlar ise bağımlı ve yüksek kaygılı (takıntılı) bağlanma biçimine sahiptirler. Yetişkin çiftlerle yapılan bir çalışmada ise güvensiz bağlanmada kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir fark olduğunu rapor etmiştir (Powers, Pietromonaco, Gunlicks ve Sayer, 2006). Bir başka çalışmada ise Erözkan (2011), üniversite öğrencilerinin bağlanma biçimlerinin tamamının cinsiyetler açısından farklılaştığını ortaya koymuştur.

Brennan, Shaver ve Tobey (1991) benzer çalışmayı farklı kişilerin ortaya attığı ölçme araçları çerçevesinde incelemişlerdir. Bu çalışmaya göre, Bartholomew'un (1990) ve Hazan ve Shaver'in (1987) bağlanma biçimleri ölçmek için geliştirmiş oldukları ölçme araçları kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulguya göre, Hazan ve Shaver'in (1987) önerdiği bağlanma biçimlerinin cinsiyete göre farklılaşmamakta, buna karşın Bartholomew ve

Horowitz'in (1991) önerdiği bağlanma biçimlerinin ise farklılaşmaktadır ve erkekler daha çok kaçınan bağlanma biçimlerini; kadınlar ise daha çok korkulu bağlanma biçimlerine sahiptirler. Benzer bir konuda ergen, üniversite öğrencisi ve yetişkin gibi farklı örneklerle ve farklı ölçeklerle yapılmış olan çalışmadan farklı sonuçların elde edilmiş olması konunun daha çok araştırılmaya ihtiyacının olduğunu göstermektedir.

Bu çalışma çerçevesinde elde edilen bulgu, çocuklar ister erkek ister kadın olsun benzer bir yaşantı sürecinden geçmiş olabileceklerinden dolayı farkın ortaya çıkmamış olabileceği değerlendirilmiştir. Çünkü, bebeğin belirli kişilere yakın olma ve kendini onların yanında daha güvenli hissetme eğilimi (Atkinson ark., 2006) olarak tanımlanan bağlanma da çocukluk dönemi yaşantılarının önemi ortaya çıkmaktadır. Benzer bir biçimde Shi (2003), bağlanma figürleriyle fiziksel ve duygusal açıdan benzer yaşantılar geçirmek kadınların ve erkeklerin güvenli ya da güvensiz bağlanma biçimi geliştirmelerine eşit bir biçimde etki ettiğini belirtmektedir. Bu ise cinsiyetler açısından ortaya bir farkın çıkmasının önleyebilmektedir.

Araştırmadan elde edilen ikinci bulguya göre üniversite öğrencilerinden kadınsılar daha çok "korkulu", androjen olanlar "güvenli" ve "korkulu", androjenler ise daha çok güvenli bağlanma biçimi sergilemektedirler. Diğer bir ifadeyle üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ile bağlanma biçimleri arasında bir ilişki olduğu söylenebilir. Elde edilen bu bulgu bir çok araştırma bulgularıyla tutarlıdır (Arslangirey, 2013; Celenk ark., 2011; Damarlı, 2006; İlhan, 2012; Kirkpatrick ve Davis,1994; Schoppe-Sullivan, Diener, Mangelsdorf, Brown, McHale ve Frosch, 2006).

Powers ark.'na (2006) göre cinsiyet rolleri, bireylerin bağlanma biçimlerinde farklılık yaratan bir değişken olabilir. Özden (2003) ise "güvenli" bağlanma biçimi geliştiren ergenlerin güvensiz bağlanma biçimine sahip ergenlere göre, kadınsı ve erkeksi puanlarının daha düşük olduğunu belirtmiştir. İlhan (2012) da, erkeksi ve kadınsı cinsiyet rollerini benimseyen üniversite öğrencileri daha çok saplantılı bağlanma biçimi geliştirdiklerini belirtmiştir. Haigler ark., (1995) bireylerin nasıl toplumsal cinsiyet rolü ve nasıl bir bağlanma davranışı geliştirecekleri arasında ilişki söz konusudur. Bu ise göreceli olarak sağlıklı cinsiyet rolü benimseyen androjen bireylerin güvenli, sağlıksız olanların ise daha çok korkulu bağlanma biçimi geliştirdiklerinde etkili olabilmektedir.

Araştırmadan elde edilen son bulguya göre ise, üniversite öğrencilerinin cinsiyet/cinsiyet rolleri ortak etkisine göre bağlanma biçimleri farklılaşmaktadır. Buna göre, kadın erkeksilerin daha çok “güvenli” ve “korkulu”; kadın androjenlerin “güvenli” bağlanma biçimine sahip oldukları görülmüştür. Diğer taraftan, erkek erkeksilerin ve androjenlerin daha çok “güvenli” bağlanma biçimine sahip oldukları görülmektedir. Erkek ve kadın cinsiyetine sahip olan üniversite öğrencilerinden elde edilen bu bulgu bir arada değerlendirildiğinde kadın veya erkek androjenlerin “güvenli” bağlanma biçimi geliştirdikleri görülmektedir. İlgili literatür incelendiğinde, bu konuda yapılan çalışmalarda ya sadece cinsiyetin (sex) bir değişken olarak ele alındığı (I. alt problem) ya da sadece toplumsal cinsiyet rollerinin (gender) (II. alt problem) ele alındığı görülmekteyken iki değişkenin ortak etkisinin ele alındığı bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bu çalışmada kadın ve erkek için kadınsı toplumsal role sahip olan öğrencilerin “korkulu” bağlanma biçimine sahip olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle kadınsı olmak beraberinde istenmeyen bir bağlanma biçimini geliştirmektedir. Anlayışlı, namuslu, eşine sadık, sevecen, merhametli, hassas, kadınsı, sıkılgan, tatlı dilli, boyun eğen, nazik, daha az sorumlu, baskın olmayan, duygularını açığa vurabilen, erkeksi yönü zayıf, fiziksel olarak güçsüz, atılgan olmayan, kendi ihtiyaçlarını savunamayan, kendine güveni düşük, saldırgan olmayan özellikleri içinde barındıran kadınsı bireylerin diğerleriyle kurdukları bağları da korkulu olabilecektir. Çünkü korkulu bağlanan bireylerin diğerine yüksek düzeyde bağlanmaktan kaçınma, terk edilme veya ayrılma durumuna karşın yüksek kaygı yaşamaması, kendisine ve başkalarına olumsuz düşüncelere sahip olabilmeleri (Bartholomew ve Horowitz, 1991) kaçınılmaz olarak kadınsı özelliklere sahip bireylerin korkulu bağlanma biçimini geliştirmelerine neden olabilecektir.

Diğer taraftan, her iki cinsiyetin özelliklerini bünyelerinde barındıran, esnek davranabilen, farklı ortamlarda uyumlu cinsiyet rollerine ilişkin davranış gösterebilen androjenlerin (Bem, 1965), diğerlerine bağlanmaktan kaçınmayan, terk edilme durumlarında bile düşük kaygı yaşayan, kendilerine ve diğerlerine olumlu bir bakış açısı geliştiren özellikleriyle ortaya çıkan güvenli bağlanma biçimine sahip (Bartholomew ve Horowitz, 1991) bireyler olması beklenen bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Elde edilen bu bulguya göre, kişilerin doğuştan sahip oldukları biyolojik cinsiyetin bağlanma davranışının şekillenmesinde önemli bir farklılaşmaya yol açmadığı, bu dönem içinde bulunulan çevrenin etkisiyle kazanılan/öğrenilen cinsiyet rollerinin farklı bağlanma biçimlerinin ortaya çıkmasına yol açabildiği görülmektedir. Sonuç olarak, biyolojik cinsiyetin toplumsal cinsiyet rollerinin etkisiyle birlikte bağlanma biçimlerinin ortaya çıkmasında etkili olabileceği düşünülmektedir.

Sınırlılıklar ve Öneriler

Bu çalışmanın ilk sınırlılığı verilerin sadece bir üniversiteden toplanmış olmasından dolayı genellenebilirliğidir. İkinci olarak, veriler uyarlanmış veri toplama araçlarıyla gerçekleştirildiği için kültüre uygunluğu tartışılabilir. Bulgular çerçevesinde yapılabilecek öneriler ise, cinsiyet rollerinin bağlanma biçimlerinde farklılığa neden olmasından dolayı, çocukların cinsiyet rollerinin şekillenmesinde önemli bir etkiye sahip ebeveynlere toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili eğitim verilmesi önerilebilir. Türkiye kültürüne uygun cinsiyet rolleri ve bağlanma biçimlerini ölçen ölçme araçları geliştirilebilir. Cinsiyetin değişken olarak ele alındığı çalışmalarda toplumsal cinsiyet rollerinin de değerlendirilmesi gerektiği önerilebilir.

Kaynaklar

- Akdoğan, R. (2007). *Farklı cinsiyet rollerine sahip üniversite öğrencilerinin öfke yaşama biçimleri ve utangaçlık düzeylerinin incelenesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Alonso-Arbiol, I., Shaver, P. R., ve Yárnoz, S. (2002). Insecure attachment, gender roles, and interpersonal dependency in the basque country. *Personal Relationships*, 9(4), 479-490.
- Arıcı, F. (2011). *Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılar ve psikolojik iyi oluş*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Arsel, C. O. (2010). *İntihar olasılığı ve cinsiyet, iletişim becerileri, cinsiyet rolleri, sosyal destek ve umutsuzluk açısından bir değerlendirme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Arslan, E., Arslan, C., ve Ari, R. (2012). An investigation of interpersonal problem solving approaches with respect to attachment styles. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(1), 15-23.
- Arslangirey, N. (2013). *Üniversite öğrencilerinde beden imajının yordayıcıları olarak bağlanma stilleri ve toplumsal cinsiyet rolleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Aslan, A. (1991). *Farklı cinsiyet rollerinin bireylerin uyum düzeylerine etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.* Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Atkinson, R. L., Etkinson, R. C. ve Hilgard, E. (1995). *Psikolojiye giriş (I. Cilt).* (Çev. K. Atakay, M. Atakay ve A. Yavuz). İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Aydın B. ve Kavuncu, A. N. (1991). Farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki lise öğrencilerinde cinsiyet rollerinin araştırılması. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1 (2), 23-39.
- Bartholomew, K. ve Horowitz, L. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226-241.
- Bem, S. L. (1974). The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42, 155-162.
- Bem, S. L. (1981). Gender Schema Theory: A cognitive account of sex typing. *Psychological Review*, 88(4), 354.
- Bem, S. L. (1984). Androgyny and gender schema theory: A conceptual and empirical integration. In T. B. Sonderegger (Ed.), *Psychology and gender: Nebraska Symposium on Motivation*, Nebraska: University of Nebraska Press.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Sadness and depression.* New York: Basic Books.
- Brennan, K. A., Clark, C. L. ve Shaver, P. R. (1998). Self-Report Measurement of Adult Attachment: An Integrative Overview. J. A. Simpson., W. S. Rholes (Eds.), *Attachment Theory and Close Relationships* (s.46-76) Newyork: Guilford Press.
- Brennan, K. A., Shaver, P. R., ve Tobey, A. E. (1991). Attachment styles, gender and parental problem drinking. *Journal of Social and Personal Relationships*, 8(4), 451-466.
- Bugaj, T. J., Müksch, C., Ehrental, J. C., Köhl-Hackert, N., Schauenburg, H., Huber, J. ve Nikendei, C. (2016). Stress in medical students: A cross-sectional study on the relevance of attachment Style and structural integration. *Psychotherapie, Psychosomatik, Medizinische Psychologie*, 66 (2), 88.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk-Bökeoğlu, Ö. ve Köklü, N. (2008). *Sosyal bilimler için istatistik (4. Baskı).* Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri.* Ankara: Pegem Yayınları.
- Celenk, O., Vijver, F. J. R. ve Goodwin, R. (2011) Relationship satisfaction among Turkish and British adults. *International Journal Of Intercultural Relations*, 35, 628-640.
- Damarlı, Ö. (1995). *Ergenlerde toplumsal cinsiyet rolleri, bağlanma stilleri ve benlik kavramı arasındaki ilişki.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Donaghue, N. ve Fallon, B. J. (2003). Gender-role self-stereotyping and the relationship between equity and satisfaction in close relationships. *Sex Roles*, 48, 217-230.
- Dökmen, Z. Y. (2004). *Toplumsal cinsiyet (ikinci baskı).* İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dökmen, Z. Y. (1991). Bem Cinsiyet Rolü Envanteri'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 35(1), 81-89.

- Dökmen, Z. Y. (1999). Bem Cinsiyet Rolü Envanteri Kadınsılık ve Erkeksilik Ölçekleri Türkçe formunun psikometrik özellikleri, *Kriz Dergisi*, 7(1), 27-40.
- Dökmen, Z. Y. (2000). Kendi cinsiyetindekilere ve diğer cinsiyettekilere ilişkin algı, cinsiyet rolleri ve depresyon ilişkileri, *Kriz Dergisi*, 9(1), 9-19.
- Dökmen, Z. Y. (2014). *Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar*, İstanbul: Remzi Kitapevi (5. Baskı).
- Erözkan, A. (2004). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve yalnızlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 155-175.
- Erözkan, A. (2011). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve karar stratejileri. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 60-74.
- Feeney, J. A., ve Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of personality and Social Psychology*, 58(2), 281.
- Gerring, R. J. ve Zimbardo, P. G. (2012). Psikoloji ve yaşam-psikolojiye giriş. (Çeviren: Gamze Şart). Ankara: Nobel Yayın.
- Guzman, R. C. (1996), *Attitudes toward traditional versus egalitarian gender roles in dual- earner marriages and their effect on marital satisfaction*. Unpublished Master's Thesis, California State University, Long Beach.
- Gündüz, B. (2013). Bağlanma stilleri, akılcı olmayan inançlar ve psikolojik belirtilerin bilişsel esnekliği yordamadaki katkıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(4), 2071-2085.
- Haigler, V. F., Day, H. D. ve Marshall, D. D. (1995). Parental attachment and gender-role identity. *Sex Roles*, 33(3/4), 203-220.
- Hazan, C., ve Zeifman, D. (1999). Pair bonds as attachments: Evaluating the evidence. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp. 336-354). New York: Guilford.
- Hendrick, J. ve Stange, T. (1991). Do actions speak louder than words? An effect of the functional use of language on dominant sex role behavior in boys and girls. *Early Childhood Research Quarterly*, 6(4), 565-576.
- Hill, R. H. (1991). *Levels of masculinity and femininity and the resolution of Erikson's psychosocial crises as it relates to marital satisfaction*. Unpublished doctoral dissertation. University of Houston, Houston.
- Holmes, M. G. (1982). *Sex roles and marital satisfaction*. Unpublished doctoral disertation. Brigham Young University. England.
- İlhan, T. (2012). Üniversite öğrencilerinde yalnızlık: Cinsiyet rolleri ve bağlanma stillerinin yalnızlığı yordama güçleri. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(4), 2377-2396.
- İmamoğlu, S. (2003). *Öğretmen adaylarının öfke ve öfke ifade tarzları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- İnelmen, K. V. Ö. (1996). *Relationship of sex role orientation to two measures of self esteem*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Kararımak, O., ve Duran, N. O. (2005). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve çatışma çözme davranışları üzerine bir çalışma. VIII. *Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitapçığı*, 178.
- Kaya, B. (2010). *Yatılı ilköğretim bölge okulu II. kademe öğrencilerinin bağlanma stillerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kirkpatrick, L. A., ve Davis, K. E. (1994). Attachment style, gender, and relationship stability: A longitudinal analysis. *Journal of personality and social psychology*, 66(3), 502.
- Kurdek, L.A. ve Schmitt, J. P., (1986). Interaction of sex role self-concept with relationship quality and relationship beliefs in married, heterosexual cohabiting gay and lesbian couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(2), 315-370.
- Lewis, J. M. (2005). *Sex differences in gender role attitudes*. Unpublished senior honors thesis, The Ohio State University, Ohio.
- Mikulincer, M. (1998). Adult attachment style and individual differences in functional versus dysfunctional experiences of anger. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(2), 513.
- Mikulincer, M., Florian, V., ve Weller, A. (1993). Attachment styles, coping strategies, and posttraumatic psychological distress: The impact of the Gulf War in Israel. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(5), 817.
- Morsünbül, Ü. (2014). İnternet bağımlılığının bağlanma stilleri, kişilik özellikleri, yalnızlık ve yaşam doyumu ile ilişkisi. *International Journal of Human Sciences*, 11(1), 357-372.
- Odacı, H., ve Çıkrıkçı, Ö. (2014). Problematic internet use in terms of gender, attachment styles and subjective well-being in university students. *Computers in Human Behavior*, 32, 61-66.
- Osborne, T. L. (2004). *Male gender role conflict and perceived social support: Predicting help seeking in college men*. Unpublished master's thesis, University of Missouri, St. Louis.
- Özen, D. S. (2003). Ergenlerde ebeveyne bağlanma tarzının sosyal cinsiyet rolü ve arkadaşla bağlanma tarzı üzerindeki etkisi. *3P Dergisi*, 11(4), 303-309.
- Powers, S. I., Pietromonaco, P. R., Gunlicks, M., ve Sayer, A. (2006). Dating couples' attachment styles and patterns of cortisol reactivity and recovery in response to a relationship conflict. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(4), 613.
- Rice, F. P. (1996). *Intimate relationships, marriages and families*. California: Mayfield Publishing.
- Rusbult, C. E., Zembrodt, I. M. ve Gunn, L. K. (1982). Exit, voice, loyalty, and neglect: Responses to dissatisfaction in romantic involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 43, 1230 - 1242.
- Santrock, J. W. (2012). *Ergenlik*. (Çeviri Editörü: M. Siyez). Ankara: Nobel Yayınevi.

- Schoppe-Sullivan, S. J., Diener, M. L., Mangelsdorf, S. C., Brown, G. L., McHale, J. L., ve Frosch, C. A. (2006). Attachment and sensitivity in family context: The roles of parent and infant gender. *Infant and Child Development*, 15(4), 367-385.
- Shi, L. (2003). The association between adult attachment styles and conflict resolution in romantic relationships. *American Journal of Family Therapy*, 31(3), 143-157.
- Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(5), 971.
- Sockalingam, S., Blank, D., Al Jarad, A., Alosaimi, F., Hirschfield, G., ve Abbey, S. E. (2013). The role of attachment style and depression in patients with hepatitis C. *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*, 20(2), 227-233.
- Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21, 1-24.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleme üzerinde psikometrik değerlendirilmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14, 71-106.
- Terzi, Ş., ve Çankaya, Z. C. (2009). Bağlanma stillerinin öznel iyi olmayı ve stresle başa çıkma tutumlarını yordama gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31), 1-11.
- Treinen, J. R. (1992). *Gender roles and relationship satisfaction in heterosexual and homosexual couples*. Dissertation the University of Arizona.
- Wolfram, H.J., Mohr, G. ve Borchert, J. (2009). Gender role self-concept, gender role conflict and well-being in male primary school teachers. *Sex roles*, 60, 114-117.
- Woodhouse, S., Ayers, S., ve Field, A. P. (2015). The relationship between adult attachment style and post-traumatic stress symptoms: A meta-analysis. *Journal of Anxiety Disorders*, 35, 103-117.
- Yılmaz, B. (2007). *Üniversite öğrencilerinin kişiler arası iletişim becerileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi, Muğla.

Extended Summary

Investigation of University Students Attachment Styles according to Sex and Gender Roles

Öner ÇELİKKALELİ, Raşit AVCI

Introduction

Social gender roles are defined as the patterns, which are not caused by biological differences, regarding how individuals are regarded, perceived, thought of and expected to behave by the society in which they live as being feminine and masculine regards, perceives, thinks of and expects (Dökmen, 2004). In other words, social gender role comprises of expectations specified by the society and individuals are required to meet (Dökmen, 2014). One of the most important theories regarding the attainment of social gender roles is the Gender Schema Theory introduced by Sandra Bem. According to Bem, children learn about their society's definitions of femininity and masculinity during the developmental process (Bem, 1984).

It is seen that social gender roles starting to form especially under the influence of immediate surroundings as of infancy are related to several psychological factor. One of those factors is, without a doubt, the attachment style developed by individuals. Indeed, the quality of a person's attachment styles depends on his/her previous experiences with the attachment figures (Alonso–Arbiol, Shaver, and Yárnoz, 2002). According to Bartholomew and Horowitz's (1991) four category model of attachment, they tend to develop secure, preoccupied, fearful and dismissing attachment styles.

Within this framework, the purpose of the research is to examine attachment styles of university students by their genders and social gender roles. The research was conducted with the relational research model, which aims at revealing the relationships between situations which happened in the past or are existing today. The study group of the research is composed of 445 students (281 females, 164 males) attending at universities. The data were

collected using the Bem Gender Role Inventory (Dökmen, 1991) and Inventories for Experiences in Close Relationships (Sümer and Güngör, 1999). The data were analyzed on the 20.0 version of SPSS software package. As the statistical methods, chi-square test was utilized.

According to the first finding obtained 41.6% of the female university students exhibit secure attachment styles, 11.0% of them exhibit preoccupied attachment styles, 5.7% of them exhibit dismissing attachment styles, and 41.6% of them exhibit fearful attachment styles. On the other hand, it is seen that 44.5% of the male university students exhibit secure attachment styles, 12.8% of them exhibit preoccupied attachment styles, 6.7% of them exhibit dismissive attachment styles, and 36.0% of them exhibit fearful attachment styles. This difference by genders is not statistically significant. Secondly, 25.7% of the feminine university students exhibit secure attachment styles, 21.9% of them exhibit preoccupied attachment styles, 10.5% of them exhibit dismissive attachment styles, and 41.9% of them exhibit fearful attachment styles. On the other hand, it is seen that 36.3% of the masculine university students exhibit secure attachment styles, 19.7% of them exhibit preoccupied attachment styles, 9.9% of them exhibit dismissive attachment styles, and 34.1% of them exhibit fearful attachment styles. Lastly, as for the attachment styles of the university students who adopt the androgynous social gender role, it is seen that 88.0% of them exhibit secure attachment styles, 5.7% of them exhibit preoccupied attachment styles, 2.8% of them exhibit dismissive attachment styles, and 3.5% of them exhibit fearful attachment styles. This difference by the social gender roles is significant. It is finally seen that 33.3% of the female university students with a masculine social gender role exhibit secure attachment styles, 18.2% of them exhibit preoccupied and dismissive attachment styles, and 30.3% of them exhibit fearful attachment styles. Yet, it is seen that 84.3% of the female university students with an androgynous social gender role exhibit secure attachment styles, 4.5% of them exhibit preoccupied attachment styles, and 5.6% of them exhibit dismissive and fearful attachment styles. As for the attachment styles of the male university students who have a masculine social gender role, it is seen that 37.5 of them exhibit attachment styles, 21.4% of them exhibit preoccupied attachment styles, 10.7% of them exhibit dismissive attachment styles, and 30.4% of them exhibit fearful attachment styles. It is also seen that 71.5% of the male university students with an androgynous social

gender role exhibit secure attachment styles, 7.1% of them exhibit preoccupied attachment styles, and 10.7% of them exhibit dismissive and fearful attachment styles. This difference regarding students' attachment styles by the mutual effect of sex/social gender roles is statistically significant.

Citation Information

Çelikkaleli, Ö. & Avcı, R. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine Göre Bağlanma Biçimlerinin İncelenmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 4(7), 103-123.